

Chương 10:

Từ Chủ nghĩa Xã hội đến Chủ nghĩa Cộng sản

Dịch: Lê Lam Kiều

Không phải ở phương Tây công nghiệp hóa như Marx đã dự đoán, mà chính ở Đông Âu, chủ nghĩa xã hội mới gặt hái được những chiến thắng cụ thể, hữu hình đầu tiên. Khi Marx và Engels viết bản *Tuyên ngôn Cộng sản*, họ cũng đã chuẩn bị cho một bản in tiếng Đan Mạch nhưng lại không có bản in tiếng Nga. Dẫu vậy, chiến thắng của chủ nghĩa xã hội ở Nga là một trong những sự thật quan trọng nhất trong lịch sử hiện đại và rất đáng để trở thành một chủ đề nghiên cứu đặc biệt. Tuy nhiên, chỉ có ba khía cạnh của Cách mạng Nga mà chúng tôi muốn đưa vào kính hiển vi để soi xét.

Vấn đề thứ nhất liên quan đến câu hỏi liệu có điều gì đó mang tính "cộng sản" hoặc tập thể bẩm sinh trong tâm hồn người Nga hay không.

Vấn đề thứ hai đặt ra câu hỏi liệu Cách mạng Nga có phải là một "phản ứng tự nhiên" trước "những sự kinh hoàng của chế độ Nga hoàng", một sự lắc con lắc sang phía bên kia, nếu không muốn nói là sự tiếp nối của chế độ cũ dưới một hình thức mới hay không.

Vấn đề thứ ba dẫn chúng ta đến việc xem xét sức mạnh thực tế của "Chủ nghĩa Xã hội Tối đa" (*Maximalist Socialism*), tức là chủ nghĩa cộng sản vào thời điểm Cách mạng.

Đối với câu hỏi đầu tiên, chúng ta phải khẳng định một cách dứt khoát rằng không những không có điều gì mang tính tập thể hay tuân thủ bản năng trong tâm trí và nhân quan của người Nga, mà người Nga còn là những người theo chủ nghĩa cá nhân cực đoan với xu hướng mang tính vô chính phủ. Những ai bào chữa cho lý thuyết về "xu hướng tập thể bẩm sinh" thường dẫn chứng các thể chế *mir* (cộng đồng công xã điền địa) và *artel* (xưởng sản xuất chung) cũng như nguyên lý *sobornost* (tính hiệp thông/tính cộng đồng) trong thần học của Giáo hội Phương Đông. Tuy nhiên, *mir* lại là một sự thất bại thảm hại đến mức Stolypin đã phải giải thể nó vào đầu thế kỷ XX, và *sobornost* cũng có sự tương đồng (dù phải thừa nhận là không quá sát sao) với khái niệm Thân thể Nhiệm màu (*Mystical Body*) của Công giáo.

Dẫu vậy, thế giới Công giáo không kém gì thế giới của Giáo hội Phương Đông luôn là nôi sinh trường của các đảng phái vô chính phủ. Chính thế giới của các Giáo hội Cải cách (*Reformation Churches*) mới là nơi vun trồng trật tự nghiêm ngặt, kỷ luật, tính tiết